Na kavici s klasičnim jezicima: Proljetno čišćenje

Proljeće se napokon vratilo u grad, a s njim i pjev ptičica, zelenije grane, topliji i duži dani, *idealni* za ispijanje kavice na suncu. No, s proljećem, ruku pod ruku, ide i proljetno čišćenje, promjena odjeće u ormarima, ličenje zidova, novi razmještaj u stanu. Takvo bi proljetno čišćenje čekalo i naše glavne likove, prijateljice Vitu i Antoniju, ali se Vita ovoga proljeća seli u *relativno* novi stan, kojemu je ipak potrebna *adaptacija*. Dakle, umjesto proljetnog čišćenja, naše prijateljice čeka proljetna *renovacija* stana od osamdesetak *kvadrata*, u *kvartu* bližem *periferiji* nego *centru* grada. Vita i Mario su, uz nešto uštedevine, za kupnju stana morali podići i *kredit*. Isto su se tako naoružali strpljenjem i *energijom* da svaki dan nakon posla uređuju svoj budući zajednički dom.

No, u cijeloj je zbrci oko selidbe i uređenja Vita bila smirena jer je znala da može računati na pomoć svoje najbolje prijateljice, koja i dalje uživa u svojem poslu *dizajnera interijera* i *eksterijera*, svakodnevno živeći staru latinsku poslovicu „Ugodno s korisnim" odnosno „*Dulce cum utili*." Antoniji je tako pomaganje prijateljici oko uređivanja novoga stana zabava, a Viti su njezina prisutnost i vještine sigurnost da će sve *probleme*, na koje putem naiđu, riješiti mnogo lakše. Stoga su prijateljice ovaj proljetni vikend pile radnu kavu u prostoriji koja će jednom postati blagovaonicom, a ispred njih na *kartonskoj* kutiji nalazila se hrpa različitih *papira*, nacrta i *planova*, napravljenih da im olakšaju cijeli *proces*.

„I, koju ćemo boju u spavaću sobu?" upitala je Antonija svoju prijateljicu. „Ah, ne znam, mislila sam neku *neutralnu*, ništa *specijalno*, ništa prejako i prežarko, ali ti se u to bolje razumiješ. Kad me pitaju tko mi pomaže oko *organizacije* prostora u stanu, ponosno kažem da sam zamolila *profesionalca* za pomoć." Vita je kavom nazdravila prijateljici. „Da, da, slažem se", kimnula je Antonija, „tamo ne trebaju nikakve *intenzivne* boje, bolji su neki nježniji *tonovi*, evo, pogledaj ove dok ja pronađem skicu za dnevni boravak." Dok je uzimala u ruke *katalog* boja, Vita je nastavila: „Eh, čekaj, je li bolje da tu smjestimo one *minijature* i *skulpturice* ili da njih ostavimo za knjižnicu?" Prebirući po različitim tlocrtima Antonija je zamišljeno odgovorila: „Hm, to su sad, draga moja prijateljice, detalji o kojima ćemo se brinuti kasnije. U svakom slučaju, ne brini se, smjestit ćemo tvoje *sentimentalne* stvarčice negdje. Nego, sviđa mi se *orijentacija* ovoga stana. Većina vam je soba okrenuta prema istoku, što znači da ćeš se buditi uz prekrasne izlaske sunca, a ljeti se nećeš previše grijati jer sunce već do podne lagano prelazi na drugu stranu. Ah, evo ga, napokon, već sam mislila da smo negdje izgubili tlocrt dnevnog boravka." „Da, to si u pravu, meni je bilo važno samo da stan nije okrenut prema jugu. Zimi je možda to prednost, ali ljeti je pravi mali pakao. A, iskreno, što češće dolazim tu,

to mi je i *lokacija* prihvatljivija. Možda nam treba malo više do *centra*, ali smo bliže poslu i sve je jako puno zelenila. Ljeta će mi *definitivno* biti ugodnija. Nego, što si smislila s ovim velikim prostorom?". Antonija je ustala i šetajući se s tlocrtom u rukama po širokoj prostoriji, izbjegavajući jutros dostavljene kutije namještaja izustila: „Hajde, sad me slušaj i pokušaj *vizualizirati* ovu sobu. Dakle, ovo iza nas, gdje smo sjedile, to je blagovaonica, je li tako?" Ne čekajući kratki odgovor svoje prijateljice, nastavila je: „Tamo iza ovog našeg *improviziranog* stola, skroz do zida bit će kuhinja. Moramo još naručiti sve *elemente* za kuhinju pa to isto dodaj na popis." „Dodano", slavodobitno će Vita. „Eh, sad slušaj. Najbolja *pozicija* za ovaj kauč je ovaj zid tu, iako je ispod prozora. I, ukoliko sam dobro popratila, grijanje je podno? Nemamo nikakvih *radijatora*, je li tako?" „Tako je", ponovno je potvrdila Vita, šetajući za prijateljicom i pokušavajući zamisliti cjelokupni izgled. „Odlično", nastavila je Antonija, „To znači da nasuprot kauču ide niska *komoda* na koju će doći *televizor*, a ovaj zid tu…" Prijateljice su došetale do zida na koji je Antonija pokazala pogledom i potom stavila ruku na zid pokazujući nevidljivu policu: „... na ovaj zid ćemo u sredini staviti moderni *kamin*, a okolo ćemo pronaći zanimljive police za knjige. Pripremila sam već nekoliko *fotografija* koje ćemo pogledati kasnije, da sad ne *kompliciramo*. A budući da to neće biti dovoljno za sve tvoje knjige, sad je vrijeme za tu knjižnicu ili kako ti voliš reći *biblioteku*…"

Prijateljice su, zamijenivši tlocrte, krenule hodnikom prema još jednoj praznoj sobi koju je Antonija zamislila svu u policama s knjigama, radnim stolom i foteljom ili *improviziranim* kaučem na veoma širokoj prozorskoj dasci. Znala je da će to njezinoj prijateljici biti vjerojatno najdraže mjesto u stanu pa se oko njezina *dizajna* posebno potrudila kako bi Viti bilo *komotno*. Dok su koračale prema toj budućoj najdražoj sobi Vita je nježno, s puno zahvalnosti zagrlila svoju prijateljicu: „Hvala ti! Mislim da ovo ne bih mogla bez tebe. Hvala ti što si moj *Amicus certus*… Znaš već, kako sam upamtila sa sata latinskog." Antonija se nasmijala zagrlivši prijateljicu: „... *in re incerta cernitur*. Uvijek, prijateljice moja. Znaš da sam uvijek tu za tebe, a pomagati ti u ovome mi je zaista zadovoljstvo, tako to i nije neka nevolja." „Ma, pusti ti to…", rekla je Vita, a obje su prijateljice s osmijehom na licu otvorile vrata buduće *biblioteke* i spremno se upustile u *realizaciju dizajnerskih* izazova.

***

U našem se današnjem tekstu nalazi nekoliko već poznatih pojmova iz prethodnih tekstova. No, stara latinska poslovica, u kojoj također možemo pronaći korijene nekih latinizama u hrvatskom jeziku, kaže: *repetitio mater studiorum est*. Stoga, nije zgorega ponoviti od kojih latinskih i grčkih riječi dolaze *fotografija*, *idealno*, *dizajn*, *plan*, *interijer*, *eksterijer*, *televizor*, *lokacija*, *centar, biblioteka, skulptura.* Nije loše ni prisjetiti se da neke riječi, poput *dom* i *nov*, nisu latinizmi ni grecizmi, nego s našim klasičnim riječima dijele isti praindoeuropski korijen.

No, među ovim poznatim riječima nalazi se i mnoštvo novih koje će vam se potkrasti u razgovoru ako kupujete, uređujete ili preuređujete odnosno *adaptirate* (lat. *ăd-apto*, 1. – prilagoditi, udesiti dodati što na što) ili *renovirate* (lat. *rĕ-nŏvo*, 1. – obnoviti, popravljati, ponovno učiniti) stan ili kuću. Često ćete pritom naići na iznenadne *probleme* (lat. *problēma, -ătis, n.* od grč. πρόβλημα, -ατος, τό – nešto bačeno naprijed, stavljeno ispred, zadatak) i *definitivno* (lat. *dēfīnĭo*, 4. – omeđiti, utvrditi; rastumačiti) će vam trebati mnogo *energije* (lat. *ĕnergīa, -ae*, *f.* od grč. ἐνέργεια, -ας, ἡ – aktivnost, operacija, djelotvornost, djelatnost), dobra *organizacija*[1] (lat. *orgănum*, *-i*, *n*. od grč. ὄργανον, -ου, τό – oruđe) i možda koji *profesionalac* (lat. *prŏfessĭo*, *-ōnis*, *f.* - priznanje, javno ispovijedanje, posao, od *prŏfĭtĕor*, *3*. *-fessus sum* – izjaviti javno, tvrditi). U slučaju da uz uređenje morate prvo kupiti stan ili kuću, onda se stvar još malo *komplicira* (lat. *complico*, 1. – saviti, sklopiti) jer valja paziti na još nekoliko stvari. Prvo, dakako, treba paziti na novac, odnosno budžet, pa ljudi danas često uz ušteđevinu za ove prilike moraju podići i *kredit* (lat. *crēdĭtum*, *-i*, *n*. – zajam; od lat. *crēdo*, 3., *-dĭdi*, *-dĭtum* – povjeriti komu što, posuditi; vjerovati). Potom slijede sasvim očekivana pitanja vezana za život, koja cijeli *proces* (lat. *procedo*, *3*., *-cessi*, *-cessum* – ići naprijed) dodatno otežaju: „Želite li stan bliže *periferiji* (lat. *pĕrĭphĕrīa*, *-ae*, *f*.; od grč. περιφέρεια, -ας, ἡ – opseg, krivulja, zakrivljena površina) grada?", „Koji je *kvart* (lat. *quartus*, *-a*, *-um*,– četvrti)[2] mjesto baš za vas?", „Koliko *kvadrata* (lat. *quadratus*, 3 – četverouglast) vam je dovoljno za *komotan* (lat. *commŏdus*, 3. – prikladan, zgodan, povoljan; uslužan, prijazan, ugodan) život?", „A što s *orijentacijom* (lat. *ŏrĭens*, *-entis*, *m*. (*sc. sol*) – istok)[3] stana?"

Tek kad ključevi željenog stana budu u rukama, onda započinje zabava, a umjesto ljudi u stanu hrpa *kartonskih* (lat. *charta*, *-ae*, *f*. od grč. χάρτης, -ου, ὁ – list papira) kutija, koje postanu *improvizirani* (lat. *imprōvisus*, 3. – nepredviđen, nenadan) stolovi ili odlagališta i čiji sadržaj treba *vizualizirati* (lat. *video*, 2., *vidi*, *visum* – vidjeti) u prostoru. No, prije nego što svoju najbolju *poziciju* (lat. *pōno*, 3., *pŏsŭi*, *pŏsĭtum* – staviti, položiti) pronađu *kamini* (lat. *cămīnus*, *-i*, *m.* od grč. κάμῑνος, -ου, ἡ – peć, ognjište), *radijatori* (lat. *rădĭo*, 1. – sijati, sijevati), kauči, kuhinjski *elementi* (lat. *ĕlĕmentum*, *-i*, *n*. – element, počelo) i drugi namještaj, treba prelistati još neke *kataloge* (grč. κατάλογος, -ου, ὁ – popis) i odabrati pravu boju zidova – *neutralne* (lat. *neuter*, *-tra*, *-trum* – nijedan od dvojice, ni jedan ni drugi) ili *intenzivne* (lat. *intendo*, 3. *-di*, *-tum* i *-sum* – napeti, povećati) *tonove* (grč. τόνος,

[1] Zanimljivo je kako riječi *organizacija i energija* u sebi sadrže isti grčki korijen: ἔργον, -ου, τό – rad.

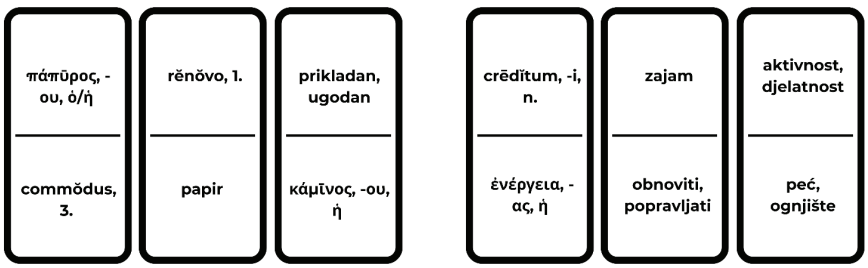
[2] Naziv kvart ili četvrt dolazi od prvobitne podjele gradova na četiri dijela radi lakšeg održavanja i organiziranja grada. Ta su četiri dijela bila podijeljena glavnim ulicama *decumanus* i *cardo* koje su se sjekle pod pravim kutom.

[3] Riječi „orijentacija" i „orijent" dolaze od istog korijena riječi koji u latinskom označava particip prezenta aktivnog od glagola orior, 4., *ortus sum* – roditi, izlaziti, pa je istok mjesto na kojemu sunce izlazi, a u slučaju orijentacije prije pojave kompasa ljudi su se orijentirali po nebeskim tijelima, pa samim time i po suncu, odnosno tražeći istok kako bi mogli odrediti ostale strane svijeta.

-ου, ό – nešto nategnuto, žica, zvuk, glas, boja). A na samom kraju uređivanja, vrijeme treba posvetiti detaljima i odrediti *specijalna* (lat. *spĕcĭālis*, *-e* – posebno) mjesta za knjige i *minijature* (lat. *mĭnĭātus*, *3.* – crveno obojen, od lat. *mĭnĭo*, *1.* – bojati olovnim crvenilom / lat. *mĭnĭum*, *-ii*, *n.* – minij, prirodni cinabarit/),[4] sve one *sentimentalne* (sr. lat. *sentimentum, -i, n.* – osjećaj) sitnice koje, uz drage ljude, obične zidove čine domom. Naposljetku, premda se u cijeli ovaj pothvat treba uložiti *relativno* (lat. *rĕlātīvus, 3.* – odnosan, koji se odnosi na nekoga) mnogo vremena, ako ga provodite s dragim i pravim prijateljima koji vam pomažu, onda je sav težak posao kupnje, traganja za stanom i njegova uređenja zapravo *dulce cum utili*.

***

U posljednjem gutljaju naše kavice s klasičnim jezicima krije se igra pomoću koje se kreativnije mogu učiti latinizmi iz teksta ili bilo koji odabrani vokabular. Nakon *aliasa* i *memoryja* na red dolazi igra *domino* u kojoj se, umjesto točkica koje označavaju brojeve od jedan do šest, mogu nalaziti različite riječi, svaka s različite strane pločice u raznim kombinacijama. Cilj igre je, vrlo slično kao kod izvorne igre, spojiti prijevod i riječ na grčkom ili latinskom i ostati bez pločica u ruci. Igra je dakle odlična za učenje novih riječi jer najbolje funkcionira na manjem broju riječi kako bi se, kao brojevi od jedan do šest, ponavljale u što većem broju kombinacija. A upravo to ponavljanje, ako se igra u paru, pomaže u bržem usvajanju novog vokabulara. Međutim, igra se dakako može i proširiti tako da na pločicama bude više riječi s manjim brojem kombinacija, a da je igra više sudionika. U nastavku donosimo i primjer pločica s riječima iz teksta, a vi, kad sredite stan ili kuću, bilo da ste se u nju tek uselili ili ju zovete domom već dugo, pozovite svoje drage ljude na igranje društvenih igara i druženje. A ako se među njima nađe i domino sa svakodnevnim latinizmima i grecizmima, koju god da od navedenih opcija odabrali, pružit će vam sigurno puno smijeha i zabave, a usput ćete naučiti i nešto novoga.

Matea Tunjić

[4] Premda danas značenje pojma „minijatura" upotrebljavamo kad želimo opisati nešto maleno, sam naziv dolazi od minija, prirodnog cinabarita, jednog od triju oksida olova. Minij se, naime, zbog crvenog pigmenta upotrebljavao u srednjem vijeku kao boja u pisanju inicijala, odnosno kasnije minijatura.